

اختلال روانی کودکان

شیرین رجبی

www.ketab.ir

انتشارات زرنوشت

تهران - ۱۳۹۹

سرشناسه	:	رجبی، شیرین، ۱۳۷۵ -
عنوان و نام پدیدآور	:	اختلال روانی کودکان / نویسنده: شیرین رجبی
مشخصات نشر	:	تهران: زر نوشت، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	:	۱۶۸ ص.
شابک	:	۹۷۸ - ۶۲۲ - ۷۲۷۹ - ۶۸ - ۹
وضعیت فهرست‌نویسی	:	فیبای مختصر
یادداشت	:	فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی: http://opac.nlai.ir در دسترس است.
شماره کتابشناسی ملی	:	۶۱۴۵۴۵۴

انتشارات زر نوشت

تهران، میدان انقلاب، خیابان کارگر جنوبی،
کوچه مهدی‌زاده، شماره ۲۷، واحد ۱۹
تلفن: ۰۹۰۲۴۸۶۸۹۵۶ - ۰۹۰۲۴۸۶۸۹۵۶ - ۶۶۴۳۵۶۳۷

اختلال روانی کودکان

نویسنده: شیرین رجبی

• چاپ اول: ۱۳۹۹ • شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه • ناشر: زر نوشت

شابک: ۹۷۸ - ۶۲۲ - ۷۲۷۹ - ۶۸ - ۹

قیمت: ۳۰,۰۰۰ تومان

تمامی حقوق محفوظ است.

فهرست مطالب

پیشگفتار	۱۱

فصل اول ۱۳

مقدمه	۱۳
تعریف مفهومی لجبازی	۱۵
تعریف عملیاتی لجبازی	۱۶
پرخاشگری:	۱۶
تعریف مفهومی پرخاشگری:	۱۶
تعریف عملیاتی پرخاشگری:	۱۶
تعریف مفهومی اختلال سلوک:	۱۶
تعریف عملیاتی اختلال سلوک:	۱۷
تعریف مفهومی اضطراب:	۱۷
تعریف عملیاتی اضطراب:	۱۷
تعریف مفهومی افسردگی:	۱۷
تعریف عملیاتی افسردگی:	۱۸
تعریف مفهومی روان پریشی:	۱۸

فصل دوم ۱۹

مقدمه	۱۹
نیازهای کودک	۲۲
۱-۱- ملاک آماری:	۲۴

- ۲- ۱- ملاک هنجار اجتماعی : ۲۵
- ۳- ۱- ملاک غیر انطباقی بودن رفتار : ۲۵
- ۴- ۱- ملاک پریشانی شخص : ۲۵
- ۵- ۱- ملاک بالینی ۲۵
- اختلالات رفتاری کودکان ۲۶
- طبقه بندی اختلالات رفتاری کودکان ۳۰
- عوامل مؤثر بر بروز اختلالات رفتاری ۳۲
- نقش والدین در اختلالات رفتاری کودک ۳۴
- ویژگی های افراد اختلالات رفتاری ۳۹
- ۱- ۲- تعریف اختلال عاطفی ۴۰
- ۲- ۲- طبقه بندی مشکلات عاطفی ۴۱
- طبقه بندی اختلالهای روانی ۴۲
- اختلالهای کودکی تا چه میزان روان دارد ۴۲
- هنجارهای اجتماعی فرهنگی ۴۳
- تفاوتهای مربوط به جنسیت ۴۴
- وضعیت روانی کودکان مبتلا به اختلالات رفتاری ۴۵
- ۳- ۲- «پاره ای از مشکلات رفتاری و رابطه آنها با کندي پیشرفت تحصیلی» ۴۶
- ۵- ۲- «برخی تکنیکهای شناسایی کودکان مبتلا به مشکلات رفتاری» ۵۱
- ۶- ۲- «دسته بندی اختلالات رفتاری و تاثیر آنها در پیشرفت تحصیلی» ۵۳
- مشکلات فرآیند آموزش اختلالات رفتاری ۵۹
- دوره های مختلف مطالعات همه گیر شناسی اختلالات رفتاری ۵۹
- همه گیرشناسی ۶۲
- بررسی پیشینه میزان شیوع اختلالات رفتاری کودکان در جهان و ایران ۶۵

۷۵.....	پیشینه مطالعات همه گیر شناسی در ایران
۸۱.....	۸- ۲ «پاره ای از تحقیقات انجام شده در رابطه با مشکلات رفتاری و پیشرفت»
۸۴.....	۳- سبب شناسی اختلالات روانی
۸۴.....	۱- ۳- دیدگاه زیست شناختی
۸۵.....	۱- ۳- عوامل ژنتیک
۸۷.....	۲- ۳- دیدگاه روان پوشی
۸۹.....	۳- ۳- دیدگاه یادگیری (رفتاری)
۹۱.....	۴- ۳- دیدگاه شناختی
۹۲.....	۵- ۳- دیدگاه از بحران هستی گرانی
۹۴.....	۶- ۳- دیدگاه اجتماعی
۹۵.....	۴- نظریه های راجع به نقش خانواده
۹۶.....	۱- ۴- نظریه سیستم ها
۹۷.....	۳- ۴- نظریه ساختی
۹۷.....	تعریف بهداشت روانی
۹۸.....	سلامتی چیست؟
۹۹.....	تعاریف بهداشت روانی براساس مکاتب مختلف
۱۰۰.....	سه سطح پیشگیری به منظور بهداشت روانی
۱۰۶.....	تاریخچه بهداشت روانی
۱۱۷.....	مختصری درباره تاریخچه بهداشت روانی در ایران
۱۲۴.....	دیدگاهها و نظریه ها در بهداشت روانی
۱۲۶.....	رویکرد نظریه کمال
۱۲۶.....	رویکرد چند عاملی
۱۲۷.....	مسایل اجتماعی و بهداشت روانی

۱۲۹	استرس و بهداشت روانی
۱۳۲	بهداشت روانی در سنین و مراحل مختلف رشد
۱۳۵	بهداشت روانی در خانواده
۱۴۱	بهداشت روانی در مدرسه
۱۴۴	بهداشت روانی در محیط کار
۱۴۶	بهداشت روانی در کودکان استثنایی
۱۴۸	رابطه بهداشت روانی با یادگیری
۱۵۱	بهداشت روانی و رسانه های گروهی
۱۵۴	اندازه گیری های روانی و کاربرد آزمونهای روانی
۱۵۵	روشهای درمان سایه های روانی
۱۵۸	توصیه های بهداشت روانی
۱۶۱	منابع

پیشگفتار

تأثیر رفتار و طرز فکر والدین در شکل گیری و چگونگی رفتار کودکان از اهمیت اساسی برخوردار است. والدینی که رابطه مطلوب و درستی با فرزندان خویش دارند، موجب شادمانی، مسئولیت پذیری و تکامل شخصیتی فرزندان خود می شوند. از سوی دیگر، والدینی که رفتاری مطلوب و درستی با فرزندان خود ندارند باعث بروز انواع مشکلات رفتاری در آنان می شوند.

برای آنکه کودک به شکل سالم و هنجار رشد یابد بایستی در حد معقول نیازهای شخصیتی، روانی، فیزیکی و اجتماعی او ارضا شود. ناکامی در رفع این نیازها باعث مشکلات رفتاری، بزهکاری و ناشادی کودک می گردد. شرایط خانوادگی زمینه ساز این ناکامی هاست. از جمله این شرایط: خانواده های از هم پاشیده، سرد ندگی کودک، سخت گیری و محدودیت شدید، فقر و کمبودهای شخصی، عصبی بودن والدین، بودن بیاورهای صحیح اعتقادی و اخلاقی در خانواده و ... را می توان نام برد. در اکثر نظریه های روانشناسی رشد چگونگی روابط کودک با اعضای خانواده و مخصوصاً ما در یکی از اساسی ترین عامل رشد شخصیت، نشان داده شده است.

اگر در روابط عاطفی مادر و کودک اختلالی بوجود آید، موجب بهم خوردن امنیت عاطفی در کودک می شود که آثار آن را در رفتار کودک می توان مشاهده کرد. بنابراین توافق کلی برای این است که خانواده در پیدایش اختلالات رفتاری کودک تأثیر مهم دارد (توایی نژاد، ۱۳۸۰ و میلانی فر، ۱۳۸۰).

پورتس^۱ و هاور (۱۹۹۲) در پژوهش پیرامون کارآیی خانواده و سازگاری والدین پس از طلاق دریافتند که آن دسته از عواملی که بیشترین سهم را در تسهیل سازگاری عاطفی- اجتماعی دارند عبارتند از: نقش های خانوادگی، مهار رفتار و مشارکت عاطفی، علاوه بر این مشخص شد که خانواده هایی که در آنها مراقبت، حمایت متقابل و رسوم خانوادگی پس از طلاق نیز حفظ شده است، احتمالاً بیشتر قادرند سازگاری کودکان را کاهش دهند (کریمی، ۱۳۸۷).

فرار از خانواده نیز معمولاً به دنبال یک دوره طولانی تعارضات شدید خانوادگی رخ می دهد. اگر فراری ها مشکلات شدیدی را در خانه تجربه کرده اند اما آنهایی که بیشتر از یکبار از خانه فرار کرده اند شدیدترین مشکلات را داشته اند (اولسون و همکاران، ترجمه کریمی، ۱۳۷۸).

طبق تحقیقات انجام شده نحوه تربیتی والدین، ویژگی های رفتاری خاصی را در کودک بوجود می آورد مثلاً والدینی که در تعامل با فرزندان خود از شیوه فرزند پروری اقتدار منطقی استفاده می کنند فرزندانشان مستقل و با هدف بوده، دارای اعتماد به نفس و مسئولیت پذیر می باشند و از نظر روانی سالم هستند (بوری^۱، ۱۹۹۱، مارتین^۲ و مک کوبی، ۱۹۸۴، نقل از طیبی، ۱۳۸۳).

شیرین رجبی

بهار ۱۳۹۹

1 borry

2 Martin & macoby.